

Fargeveileder for
Egersund sentrum

Okka farger

Fargeplan for
Elvegaten og Storgaten

Forord

Først en takk for at det er blitt gitt mulighet for å foreta dette arbeide. Den ene siden er den faglige kunnskap omkring de historiske bymiljø, det annet er bruken av farger i dette miljø. Farger er et underlig fenomen – hva er det? Er det et fysisk fenomen eller en subjektiv observasjon av tilværelsen omkring en? Newton definerte farger som et vitenskapelig fysisk forhold hvor en målte fargene som frekvenser mens Goethe brukte begreper om hvordan en oppfattet fargene, sinnets farger. En kan også tale om begreper som kalde og varme farger, likeledes om passive og aktive farger. Disse forhold har vært diskutert helt siden oldtidens atomister (Demoskrit). Så har en den kjemiske side, hvordan fargene produseres. Her har utgangspunktet vært en søken etter hvordan en kunne anvende deler av naturen som råstoff for å få frem farger.

Utviklingen av fargefremstilling utvikles etter to retningslinjer, den ene er bruken av kalk som bindemiddel og den andre med olje som bindemiddel. Disse to hovedretninger gir farger som speiler materialets egenskaper.

Fra kontinentet, hvor bygningsmaterialet tradisjonelt har vært tegl og kalk, kommer et spesielt sett med farger som speiler mur/kalk arkitekturen. Likeledes er den nasjonale fargesetting av trearkitektur basert på olje og fargepigment med et helt annet spekter av farger. Det finnes også andre bindemidler for fargepigmenter, men det vil være for omfattende til å komme inn på i denne sammenheng

I det fysiske rom vil også lyset ha en avgjørende rolle for hvordan vi oppfatter fargene. Likeledes sol/skygge og flatens tekstur. I tillegg til det fargetekniske er det også et forhold av sosial karakter. Hvordan vil den enkelte huseier presentere seg i det aktuelle miljø?

Søken etter status har opp igjennom alle tider vært et vesentlig bidrag til den fysiske utforming for den enkeltes tilværelse. Likeledes har bekvemmelighetsfaktoren for den enkelte hatt en vesentlig betydning for det miljø som vi beveger oss i.

Som en ser er bruken av farger meget sammensatt og krevende. Så derfor håper jeg at dette viktige begynnende arbeide er i stand til å endre på de historiske miljøer slik at disse ikke fremstår som historieløs bekvemmelighet.

— Knut Jan Kluge

Veileder for fargesetting av bebyggelse i Egersund sentrum

Innhold

- 3 Innledning
- 4 Farger i «okka by»
- 6 Fargene forteller
- 8 Farge og helse
- 9 Byutvikling – La oss lengte hjem
- 10 Vanlige stiltyper i Egersund
- 12 Introduksjon til NCS-fargesystemet
- 13 Malingstyper og overflater

Elvegaten og Storgaten

- 17 Et tilbakeblikk
- 18 Fargeforhold Elvegaten
- 20 Elvegaten i sin helhet
- 22 Fargeforslag Elvegaten
- 28 Fargeforhold Storgaten
- 30 Storgaten i sin helhet
- 34 Fargeforslag Storgaten
- 44 Råd og veiledning
- 46 Kommunale planer

« (...) målet er å finne de originale fargene til bygningene og å stimulere huseierne til å male husene i samsvar med en harmonisk fargepalett anbefalt i fargeveilederen»

↑ Kartutsnitt, Egersund sentrum.

Markerte bygninger i mørkt viser prosjektets utgangspunkt. Elvegaten og Storgaten.

Innledning

Eigersund kommune ønsker å sette fokus på den verdifulle verneverdige bebyggelsen i Eigersund sentrum. Elvegaten og Storgaten er utgangspunkt for det omfattende fargeprosjektet, hvor målet er å finne de originale fargene til bygningene og å stimulere huseierne til å male husene i samsvar med en harmonisk og historisk fargepalett anbefalt i fargeveilederen.

Denne fargeveilederen er først og fremst ment som en hjelp til eiere av eldre hus i Eigersund sentrum, men henvender seg til alle som er interessert i byen og byens bebyggelse. Veilederen viser stiltypisk fargesetting med utgangspunkt i funn fra fargeundersøkelser.

Ivrige hender har opp gjennom tiden skjettet vel om sine bygninger. Kledningsbord, listverk og vinduer er skiftet ut med tidens løp. Bygningene bevares i form men kildene til fargene forsvinner dessverre ofte i iveren. For å finne tilbake til fargepaletten som har prydet Eigersund er det utført fargeundersøkelser i form av fargetrapper på de husene med originalt treverk på fasaden. Dette innebærer en lagvis avdekking av husets malingslag. Til dette har studenter ved Universitetet i Stavanger bidratt og Kine Angelo fra NTNU har rettleidet i teknikk og fargekoding.

Utarbeidelse av fargeveilederen er utført av +Ultra Designstudio, ved Heidi Karlsen Aarstad. Arbeidet omfatter opptegning og analyser av eksisterende bebyggelse, historiske fargestudier og utarbeidelse av komplette fargeforslag for hvert enkelt hus og de to gateløpene i en harmonisk helhet. Ekstern rådgivning er hentet inn fra arkitekt og fargeprofessor Mette L'orange og interiørarkitekt og fargeekspert Grete Smedal, som sammen med Mette er ledende i Norge på fagfeltet. Resultatet av dette arbeidet er presentert i veilederen med fokus på betydning av farge og opplevelsen av byen. Videre retter veilederen fokus på farge som et viktig element for bevaring og videreutvikling av Eigersunds egenart.

Andre bidragsytere til veilederen er mulighetskoordinator i Eigersund, Kjersti Søyland Bye som har vært prosjektansvarlig og pådriver for gjennomføringen av veilederen, Knut Jan Kluge og Leif Dybing fra Dalane Folkemuseum har bidratt med rik kunnskap om Eigersunds historie sammen med omfattende fotodokumentasjon av bygningene.

For å kunne hente kunnskap og inspirasjon fra byens opprinnelige fargesetting til en fargeplan for gateløpene, ble det foretatt fargeundersøkelser på flere av de totalt 44 husene i de to gatene. På 10 av husene var det tilstrekkelig malingslag til å hente frem historisk dokumentasjon tilbake til omtrent 1900-tallet. Tilsvarende undersøkelser ble også gjennomført på øvrig bebyggelse i sentrum på bygningsdeler fra 1850–1890 der de originale lagene med linoljemaling fortsatt finnes inntakt i malingslagene. Undersøkelsene gir oss noen svar på hvilke historiske farger som ble brukt i Eigersund. Dette er en liten del av trehusbebyggelsen. Det er fremdeles flere farger å avdekke.

— Tina Tønnessen
Byantikvar

Farger i «okka by»

Farger er en viktig del av vår verden. I naturen er dette selvsagt, men det er like fullt en viktig del av vårt menneskeskapte arkitektoniske miljø. Farge er ikke en sekundær kvalitet, men direkte knyttet til hvordan vi opplever, bruker og danner vår relasjon til byen. Omgivelsenes farger påvirker oss hele tiden både subjektivt og objektivt, psykologisk, kommunikativt og informativt. Denne sanselige kvaliteten har en disiplinerende evne til å danne stemninger som sosialiserer eller aktiviserer ved å skape rom, tilhørighet og atmosfære. Derfor bør farger i bysammenheng aldri begrenses til dekorasjon.

Torvet for 100 år siden.

Egersund er ofte kalt «sørlandsbyen på vestlandet», som sikter mot rekken av de hvite trebyene langs den norske sørlandskysten, der identiteten til disse byene kan sies å ligge i mangelen på farge. Bruken av dette uttrykket om Egersund peker mest sannsynlig mot den senere tids bleking av fargebildet i byen, sammen med en utbredt oppfatning av at eldre hus er hvite. Hvitfargen i sørlandsbyene er i dag et strategisk grep og en sterk symbolsk faktor i markedsføringen av sørlandet, og har liten historisk korrekthet.

Egersund er bedre tjent ved å fremme egen identitet gjennom bevaring, aktiv bruk og videreføring av byens unike karakter.

Bebyggelsen i Egersund konsentrerer seg i hovedsak langs havnens sørside, med en sjøfront dominert av en lang og sammenhengende sjøhusrekke. Disse sjøhusene og pakkbodene står som vitner for havnens historiske betydning og posisjon som viktig fiskerihavn. Innerst i havnen står kirken, byens eldste bygning som ble påbegynt i 1623 og ombygget til dagens fremtoning i 1780–1820. Kirken er byens eneste gjenværende eksempel på 1700-tallets europeiske stilepoke – Louis Seize. Langs elven ligger restene fra Egersund Fayancefabrikk, byens industrielle hjørnesteinsfabrikk fra 1846 til 1979. Det bygde miljøet for øvrig er sjarmerende, med større og mindre hus og tilbygg som på en organisk måte følger det kuperte terrenget langs havnen. Jordfarger med base i oker, brunt og jernoksid preget nok den tidlige fargepaletten. Den hvite fargen (blyhvitt) ble til å begynne med brukt som staffasjefarge, men raskt mer populær som fasadefarge etter hvert som den ble mer tilgjengelig for vanlige folk. I hovedsak ble hvitfargen blandet med jordfarger for å skape nyanser i grågrønn, beige og gulbrun, såkalte steinimiterende farger. Med titanhvitt i handelen rundt 1920 ble hvitt mer dominerende i store deler av landets kystbebyggelse. Vinduene kunne få en mørkere farge, mens gerikter (listverk), laftkasser og gesimser som regel

hadde tilnærmet lik panelfargen. I motsetning til flere av de andre kystbyene ser Egersund ut til å lengre holde fast ved en utvidet fargepalett, noe som kanskje delvis kan skyldes at sotpartikler fra Fayancefabrikken tilsmusset byens fasader. I Egersunds sentrumsbebyggelse var fargene, etter alt å dømme, mer fargerike.

De mest dramatiske endringene i byen har vært i forbindelse med bybrannene, og særlig bybrannen i 1843. Mye av den nåværende bebyggelsen er reist etter det. Brannområdene ble regulert etter renessansens prinsipper med overordnet mål å definere klare gateløp, kvartaler og plasser.

På grunn av økonomiske nedgangstider i begynnelsen av forrige århundre har få større, modernistiske bygningsvolumer fått særlig innpass i trehusbyen. Fra 1960-tallet og i tiden etter er trafikk- og parkeringsmessige forhold vært styrende for utviklingen av bykjernen, samtidig som flere hus har gjennomgått ombygginger og utskiftninger som i liten grad har tatt hensyn til husets opprinnelige egenart og karakter. Allikevel har fortsatt Egersund en tydelig identitet som en av landets best bevarte trehusbyer langs den langstrakte norskekysten.

Som en levende by, er Egersund i stadig utvikling. Vi bør i dette arbeidet ha som mål å fremme byens egen identitet gjennom å ta vare på historien, og å bruke den aktivt som katalysator for utvikling. Vi bør søke historiske farger som fremhever bebyggelsens stilepoker og husenes egenkarakter. Egersund er ikke tjent med å sterilisere det historiske mangfoldet ved å bleke byen. Rent geografisk har vi heller aldri vært i tvil om vår beliggenhet – et godt stykke vest for Sørlandet.

Målsettingen med fargeveilederen er å dyrke både kvalitet, historie og originalitet gjennom fargebruken i sentrum. Prosjektet kan bidra et stykke på vei mot målet som bør være å ta vare på vårt eget originale Egersund.

Fargene forteller

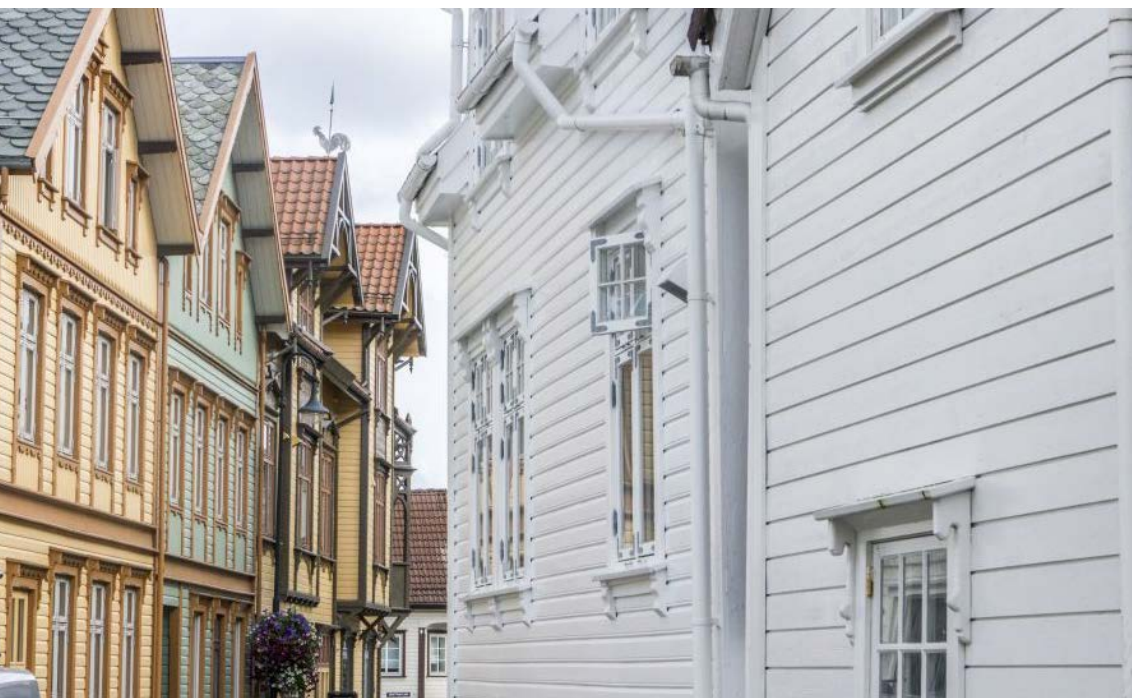
Utgangspunktet for fargeveilederen er hypotesen om at dagens relativt ensartede fargebilde skjuler en mer fargerik historisk palett, noe historiske kilder også antyder.

Byutvikling og *muligheter* er to begrep som for tiden er høyaktuelt i Egersund, med pågående debatter angående parkering i sentrum, gater og torgs attraktivitet og mulighetsstudier som forteller hva Egersund sentrum kan bli. La oss da først ta tak i hva Egersund sentrum er for å så videreutvikle de urbane kvalitetene som i dag gjør byen levende. La oss se på erfaringer fra fortiden når vi former fremtiden. La oss forankre disse unike kvalitetene og støtte opp under attraktiviteten til den eksisterende, levende byen Egersund. La oss alle bidra individuelt til en kollektiv helhet og sammen forankre våre umistelige kvaliteter i et levende sentrum med rom for farger og individualitet.

Hvis Egersund er vår felles kropp, er gatene våre årer og torget vårt hjerte – ett felles system som gir byen liv. Husenes fasader er våre felles klær og vi kan velge å kle oss til fest eller helt anonymt.

«En by må være på sin egen alder. Ellers ligner den et barn i smoking eller en olding i matrosdress. Da vekker den bare latter og ikke hjemlengsel.»

— Lars Saabye Christensen, *Byens spor*

← Hotellet i en historisk drakt med store kontraster til omkringliggende hvite bebyggelse.

HVA FORTALTE BYENS FARGER OSS FØR?

Egersund var et mylder av forskjellige farger med en felles harmonisk sammensetning. Med rom for ulikheter i et tydelig fellesskap. Viktigst av alt var fargesammensetningens bidrag til levende byrom med ulike sanselige inntrykk. I dag er det fortsatt noen bygninger med historiske farger som kan lede oss inn på farger som var typisk for Egersund by. Gjennom registreringen og fargeundersøkelser fremgår det en tydelig tendens av gullige okerfarger, blåfiolett og grågrønn samt rødt. En hvitfarge som ble funnet flere steder var en hvitfarge som brekker i rødt. Tidligere var det stor prisforskjell på fargepigmenter, noe som også avspeilte seg i bruken av farge. Dyre pigmenter var prøyserblått og blyhvitt. Jordfarger var billigere og derfor oftest mest vanlige. Valg av husfarge ble også brukt som middel til å signalisere økonomisk og sosiale posisjon i samfunnet. Farge fortalte om økonomiske forhold og sosial status, men den fortalte også om en vilje og et ønske om individualitet og mangfold.

HVA FORTELLER BYENS FARGER OSS I DAG?

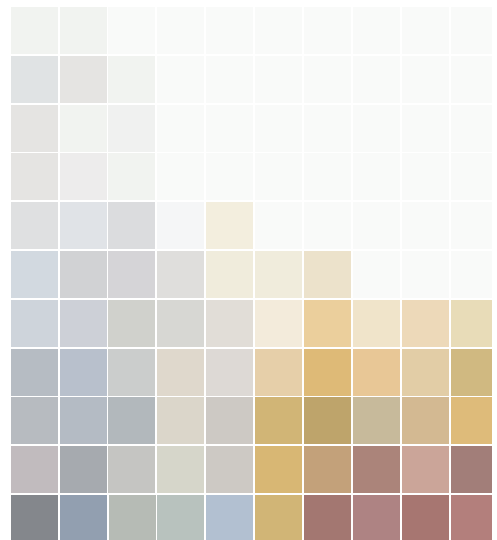
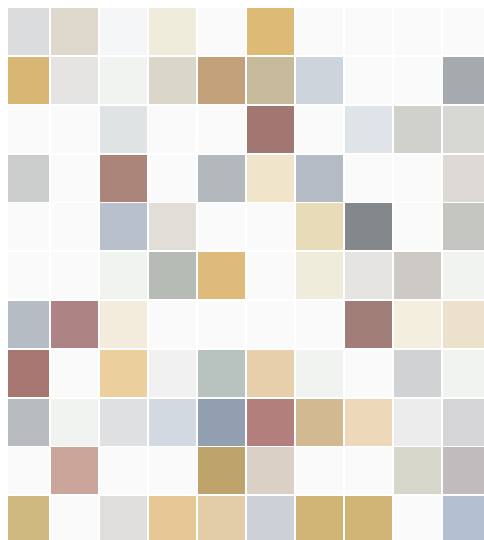
Har vi i dag utviklet en form for kromoforbi (redsel for farger)? Mette L'orange, professor i farge ved KMD, UIB og KHiO, mener trenden handler om følelser. Utbyggerne vil gjøre byggene så salgbare som mulig, og hvitt og grått er nøytrale farger som ikke vekker følelser og dermed ingen synsing eller protester. Farger derimot, vekker følelser, og det krever både mot, kunnskap og tid hos arkitekter og boligeiere. Farger blir dessuten sett på som noe folkelig. Noe som artige damer driver med. Grått, hvitt og sort betraktes som mer sikre fargevalg. Dagens mangel på farger forteller oss derfor at vi søker det sikre, det nøytrale som ikke skiller oss ut fra mengden. Dette har en selvforsterkende effekt i at man, ved å velge farger, tilsynelatende ønsker å skille seg ut.

HVA VIL FREMTIDENS FARGER FORTELLE OSS?

Vi har, i motsetning til mange andre europeiske land, ikke en tradisjon for helhetstenkning og ydmykhet for historiske fargetradisjoner. Det personlige uttrykk står sterkt. Dette kan i beste fall føre til sjarmende gatepartier og lykkelige sammentreff, men også til disharmoni og kontinuerlige «brudd» i by- og gatebildet. Bevisstgjøring og formidling av fargens potensiale som virkemiddel er derfor et viktig verktøy å ta med seg i fargesettingen av byen i fremtiden.

→ Farger fra det øvrige bybildet i dag

Hentet fra 120 hus i Strandgaten, Hammersgaten, Johan Feyers gate, Kjeld Bugges gate, Mortensgate, Nedre Bekkegaten, Malmgaten og Ludvig Feylings gate. Ved hjelp av et enkelt oppsett av fargene kan man tydelig se dagens trend som domineres av grått og hvitt. Oppsettet til venstre belyser den rådende tendensen at hvitfargen sprer seg til nabobyggene.

Farge og helse

«Vi befinner oss nå i en nesten ren akromatisk (fargeløs) arkitektonisk periode, og det medfører endel konsekvenser og ulemper for oss mennesker som lever i den. Sett fra en biologisk side er det lite som tyder på at vi mennesker trives i grå, svarte og hvite miljøer. Det jeg vet fra mitt fag fra miljøpsykologien er at det er en sterk sammenheng mellom våre fysiske miljøer og vår helse. Bruk av farger reduserer stress og demper pulsen hos oss mennesker. I et naturlig landskap senkes hvilepulsen og blodtrykket går ned. Samtidig øker de kognitive ferdighetene, og vi blir bedre rustet til å løse kompliserte oppgaver.»

Byutvikling

- LA OSS LENGTE HJEM

I 1900 bodde rundt 10 % av befolkningen i byer, i dag rundt 50 % og i 2050 forventes det å være om lag 75 %. Den eksplosive urbane veksten i det siste tiåret er et resultat av økt mobilitet. I dag har de aller fleste tilgang til transportmidler. I 1970 flyttet hvert individ seg 6 400 km/år, i dag omtrent 13 000 km/år.

En viktig konsekvens av denne typen vekst er fremveksten av forstadsområder, som gradvis svekker bærekraft og byfunksjon. Mennesker flytter fra sentrum til forstadsområdene. Disse områdene er ofte avhengig av privatbilen som transport, og preget av lav tetthet, spredte programmer, segregerte bruksområder og få gode offentlige rom. Urbane kvaliteter oppløses i noe som er mangfoldig og allestedsnærværende på samme tid. Kanskje mer rolig og trygt, men tydelig singulært og ensformig, ja nesten engstelig. Disse områdene bestående av boliger, forretningsparker og stedløse kjøpesentre minimerer vår daglige bruk av sentrum. Byens offentlige rom mister kontakten med deres sanne formål: å være et hjem og et samlingspunkt for byens befolkning. Et felles rom vi er avhengige av for å stimulere og inspirere oss på et samfunnsnivå gjennom samhandling og kommunikasjon.

Byen har utviklet seg raskt gjennom internasjonale modeller med fokus på funksjonalitet og nye urbane tanker om globalisering, migrasjon, sysselsetting, og bærekraft. I dag har vi fordelen av solid erfaring. Nettopp forholdet mellom urban form og urbant samfunn er en helt avgjørende faktor i utviklingen av byer med urban livskvalitet. Utviklingen bør derfor ikke lenger styres av internasjonale idealer alene. God stedstilpasset arkitektur er en katalysator for å bringe folk sammen, noe som igjen engasjerer til samtale og overføring av kunnskap og ideer.

Utfordringen for Egersund i dag er, som i alle andre byer, å reagere. Det er opp til hver enkelt by å finne sin egen modell for kvalitet og urban identitet basert på sin historie, sitt arvegods og sin egen livskvalitet. Ved denne erkjennelsen, der farger er et definerende moment i en levende by, må Egersund først og fremst forstå de forskjellige urbane komponentene som eksisterer i dag. Vi må gjenskape steder som hjelper samfunnet å bevege seg fremover. La gode offentlige rom bli en del av vår mentale hygiene, og la oss ta vare på byens historiske lag med nøysomhet og stolthet. La oss skape offentlige rom som gir oss hjemlengsel.

William Aarsland, *Arkitekt MNAL*

André Cerejeira Fontes, *Arkitekt, med doktorgrad i Urban Planning*

Vanlige stiltyper i Egersund

Stiltpene i Elvegaten og Storgaten er sammensatt. De fleste bygg følger senempirens og sveitserstilens formspråk men har gått igjennom flere moderniseringer.

EMPIRE/SEMPIRE 1810–1850

Det er i denne stilepoken at handels- og bolighusene gjenoppbygges i Egersund etter bybrannen i 1843.

Vanlige farger: Panelfargene ble for det meste blandet av rå og brent umbra med hvitt som hovedingredienser. Andelen av umbra i fargene var større, slik at fargeholdningen generelt ble varmere og mørkere enn i empirens første fase. Vi ser i perioden også lys grå, sand og kalksteinsfargede hus samt rødt jernoksid, doden-kopf, lys/blek og mørk oker og grønn jord.

Forbildene til periodens arkitektur og fargesetting var den klassiske steinarkitekturen med lyse, nesten hvite panelfarger. Antikkens bygningsdetaljer, søyler, gesimser, kvaderhogde hjørnesteiner og pilastre, ble kopiert i tre. For å understreke steinvirkningen ble panelet malt i en farge som skulle imitere stein. Den kjølige marmorimitasjonen var ikke lenger like populær i siste fasen av empiren (senempiren). Andelen umbra i fargene var større, slik at fargeholdningen generelt ble varmere og mørkere enn i empirens første fase, med et noe utvidet fargevalg.

Panel	NCS S 2002-Y50R	NCS S 5005-Y80R
	NCS S 3010-Y50R	NCS S 3005-Y20R
Gerikter	NCS S 7005-Y50R	NCS S 1005-Y20R
	NCS S 4010-Y50R	NCS S 3005-G50Y
Vindu	NCS S 0502-Y	NCS S 1005-Y20R
	NCS S 1010-Y20R	NCS S 8005-Y50R

SVEITSER 1870–1930

Nasjonalt 1850–1920, lokalt 1870–1930. Hus i sveitserstil får stor utbredelse og popularitet, til og med hus fra 1845–50 (senempire) blir ombygget og tilført flere av sveitserstilens kjennemerker.

Vanlige farger: Mye brukte farger i perioden var blek oker, blek beige, blek grå, lys gråfiolett og varm eller sur, bleke guloker. Senere i perioden ble det brukt kjølig mellomgrønn, men også blek fiolett og blek blå. Fra den første perioden finner vi også sveitserhus som var malt i terrakottarødt og blekerødt jernoksid.

Panel	NCS S 2020-Y50R	NCS S 3020-Y20R
	NCS S 0804-Y50R	NCS S 3010-G70Y
Gerikter	NCS S 5010-Y50R	NCS S 3005-G80Y
	NCS S 6010-Y50R	NCS S 7005-Y20R
Vindu	NCS S 6000-N	NCS S 8005-Y50R
	NCS S 0502-Y	NCS S 2502-G

Fargesettingen skulle understreke forskjellen mellom det som ble oppfattet som den «passive» delen av arkitekturen, panelet, og de «aktive» delene, f.eks. stolpeverk, etasjeskillere og lafteskasser. Husets fremside kunne ha kombinasjoner av fire til seks farger, baksiden kun to. Småhusene får generelt et enklere fargeskjema med bare en eller to kontrastfarger til panelet. Vinduene ble som regel malt mørke med to varianter av fargebruk på gerikter (listverk) og vinduer. En variant med mørke vinduer, farger basert på rå eller brent umbra, og gerikten i lys valør i grått, og i kjøligere farge enn panelet. Den andre varianten hadde lysere vinduer, gjerne i gråtoner. Gerikter var malt i farger som lå nær panelfargene, men noe mørkere.

Tegningen viser de ulike delene som nevnes i fargesettingen av de forskjellige stiltypene.

Panel

NCS S 0502-Y	NCS S 3020-G90Y
NCS S 2005-Y50R	NCS S 3010-G70Y

Gerikter

NCS S 3010-G90Y	NCS S 3020-G90Y
NCS S 4010-R10B	NCS S 0502-Y

Vindu

NCS S 4010-Y50R	NCS S 4005-Y50R
NCS S 2005-Y50R	NCS S 0502-Y

JUGEND 1895–1910

Anvendes lokalt i tiden ca. 1900–1925. Et markant trekk ved perioden er at en for første gang i vår bygningshistorie utvikler tanker om å uttrykke materialets egenart i form. Bygninger i mur blir «tunge», jernet blir smidd og formet, treverket blir tilhugget og ornamentert.

Vanlige farger: Jordpigmenter, gjerne lysnet med hvitt, slik at de lå nærmere pastellfargene. Blek grågrønn, blek gul, blek gråblå, lys beige og hvit.

Fargesettingen ble forenklet og dominert av bleke farger med svak metning. Hvis det ble benyttet kontrastfarger, var ikke kontrastene så store, og fargene som regel en innbyrdes kombinasjon av de overnevnte fargene. Vinduene var oftest lyse. Dørene var det eneste elementet som ble skilt ut med egen farge. Rødt, rødbrunt og grågrønt ble mye benyttet.

FUNKSJONALISMEN 1930–

Formmessig kom det konstruktive, ærlige uttrykket i fokus, som et brudd med fortidens pastisj-arkitektur. Bygningene søkte et tydelig samspill mellom form og funksjon.

Vanlige farger: Karakteristiske trekk var at panelfargen ofte varierte av sandsteinfarger brukket med umbrafargene slik at de ble noe mer mett, dempet og urene. Dette ble satt sammen med sort, hvitt, blekblått, blått, rødt jernoksid og bladgrønt på listverk, dører og vinduer.

Den hvite veggens arkitektur førte an. Fargene kom etterhvert, men er vanskelig å samle under en fellesbetegnelse på grunn av mange materialvarianter; tre-funkis, murfunkis, betong, stål og glass. På trehus var ofte listverk, dører og vinduer behandlet med svart, hvitt, blekblått, engelskrødt og enkelte skarpe grøntoner. Hus ble også delt horisontalt og fargesatt i to farger, der fargene på detaljene kunne bli brukt omvendt på de to etasjene. Fargene er «sure» og kombinasjonen av fargevalg er våggale. En kan også se ton-i-ton fargesetting her.

Panel

NCS S 1502-Y	NCS S 4050-Y20R
NCS S 3010-G70Y	NCS S 0502-Y

Gerikter

NCS S 4010-G10Y	NCS S 4050-Y20R
NCS S 8005-G50Y	NCS S 3020-B

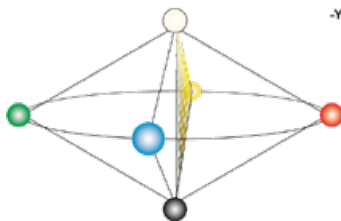
Vindu

NCS S 1502-Y	NCS S 4050-Y20R
NCS S 2005-Y20R	NCS S 3020-B

NCS-systemet

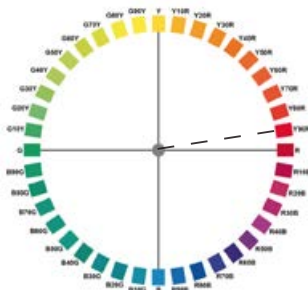
Det menneskelige fargesinnet kan skjelne mellom 10 millioner ulike farger. NCS, *natural colour system* er et logisk fargesystem som bygger på den måten vi oppfatter farger. Med NCS kan alle farger beskrives og tildeles en betegnelse i forhold til et referansesystem, men systemet sier lite om estetikk og fargens virkning på sinnet.

S	1050	–	Y 90	R
Standard	Mørkhet Styrke		Grunnfarge % iblandet farge	
	Nyanse		Fargetone	

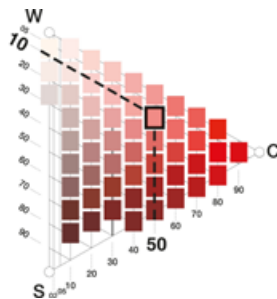
NSC Fargekropp

I denne tredimensjonale modellen som kalles NCS fargekropp kan alle tenkbare farger plasseres inn og får dermed en eksakt NCS betegnelse. For lettere å kunne forstå systemet deles 3D-modellen opp i to 2D-modeller, NCS-fargesirkel og NCS fargetriangel.

NCS Fargesirkel

Sirkelen er et horisontal snitt gjennom fargekroppens midje der de fire elementfargene er plassert som himmelretninger i et kompass. Hvert kvadrat mellom to elementfarger er inndelt i 100 like store steg. I figuren er kulørtonen Y90R, gul med 90 % rødhet markert.

NCS Fargetriangelet

For hver kulørtonen finnes et fargetriangel, der man markerer nyansen, (hvitheten, svartheten og kulørtonen). Triangelet er et vertikalt snitt gjennom fargekroppen. I triangelenes base finnes gråskalaen fra hvitt W, til svart S, og i spissen den maksimale kulørhet C.

Malingstyper og overflater

Overflatestrukturen beror delvis på underlagets tilstand, delvis på malingstype og påføringsmetode. En grov stuktur gir for eksempel et livlig skyggespill i fasaden, slik at kuløren på avstand leses mørkere enn om malingen var strøket ut på et jevnt underlag. Videre spiller lys- og fargeforhold inn på fargens uttrykk/opplevelse.

«Bestemmelsen av opprinnelige pigmenter og opprinnelig malingstype er nesten like avgjørende for inntrykket som bestemmelsen av kuløren.»

— Oslo kommune, Byantikvaren (2010)

Fargen endrer karakter

Her vises samme farge ved tre forskjellige malingstyper: Limfarge, linolje og akryl.

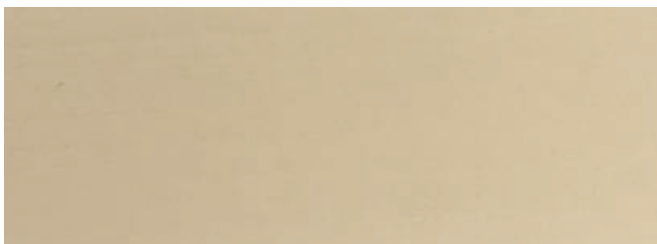
Limfarge

Pigmenter: Gul oker og titanhvitt

Linolje

Pigmenter: gul oker og titanhvitt

Akryl

Pigmenter: Syntetisk

Elvegaten & Storgaten

Storgaten 1905

Elvegaten ca. 1900

Et tilbakeblikk

Bebyggelsen i Elvegaten og Storgaten er sammensatt. Bybrannen i 1859 satte preg på Elvegaten og bygningene er ført opp kort tid etter brannen. Bygningene følger sen-empirens formspråk men har gått gjennom flere moderniseringer. Senempiren er inspirert av steinarkitektur med tydelig symmetri og rikt utsmykkede inngangsparti som minner om portaler til greske templer. Fargene har også fulgt steinarkitekturen med lyse panelfarger som imiterte sandstein og marmor, mens vinduene ble malt i en mørkere farge for å etterligne tempelets mørke åpninger i fasaden.

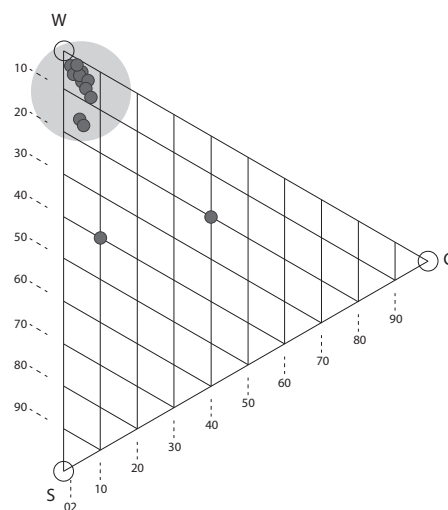
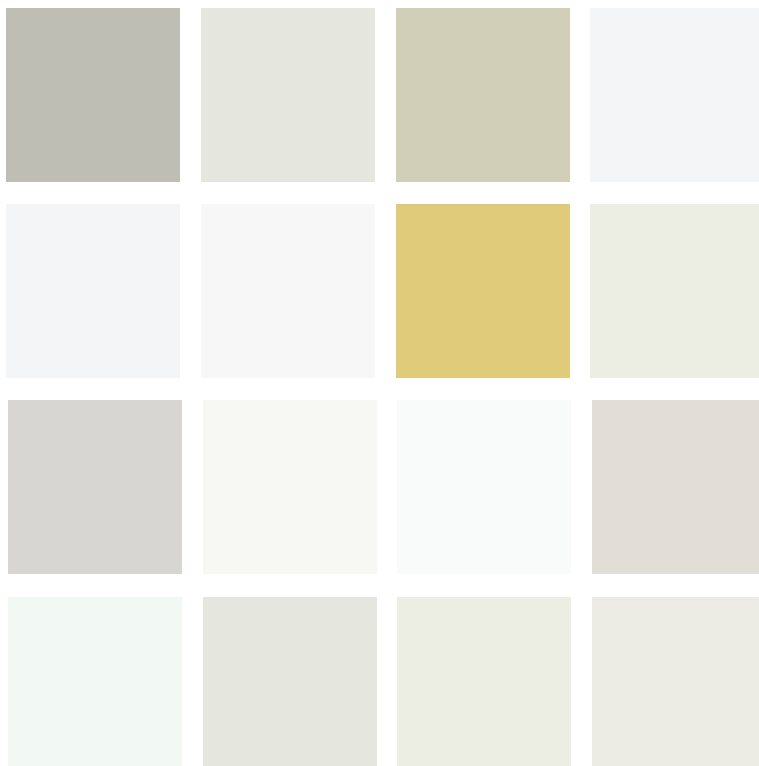
Dette fargeidealet ble tatt med inn i sveitserstilen. Her kommer vi videre inn i Storgaten som fikk flere av sine bygninger på slutten av 1800-tallet og begynnelsen av 1900-tallet. Sveitserstilen kjenner vi igjen i de rikt dekorerte bygningsdetaljene. Belistning rundt vinduene og utskårne dekorasjoner i gavl og vindski ble markert enda bedre når de ble malt i en farge som stod i kontrast til panelfargen. Senempirens fargebruk ble tatt med i den tidlige perioden av sveitserstilen hvor bare to farger skilte bygningsdetaljene fra hverandre. Senere i perioden ser vi at flere farger brukes for å få frem detaljene i listverket og vindusrammer, kledning og dørene. Overgangen fra inspirasjonskilder fra steinarkitektur til trearkitektur ble vist igjen i at panelet ble malt i farger som lyse toner i blek gul oker eller blek rødlig oker for å få frem det naturlige treverket, fremfor å imitere stein.

Fargeforhold i Elvegaten

EKSISTERENDE FARGEPALETT

Paletten viser et tydelig bilde på fargeforholdet i Elvegaten i dag. Det er tydelig sterk dominanse av ulike nyanser av hvit- og beigefargen. Gateløpet i dag speiler en noe generisk og monokrom (enfarget) situasjon. Sammensetningen av stilartene og ombyggingen de forskjellige husene har gjennomgått, sett sammen med fargesettingen, fører til at gateløpets dynamiske forhold og sanselige uttrykk frafaller. Hensikten er å skape en bevisstgjøring rundt fargenes påvirkning i gateløpet, for mennesket og livet som rører seg der.

↓ Eksisterende fargepalett i Elvegaten

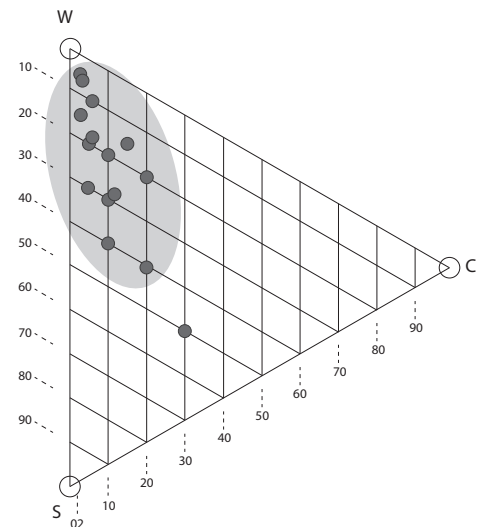
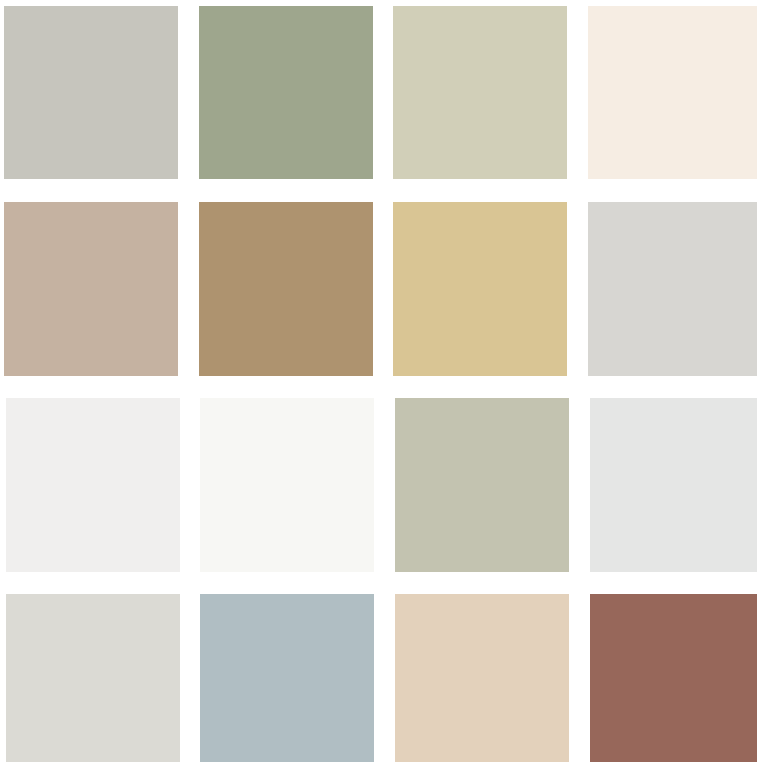
↑ Registrering av eksisterende fargepalett i NCS-triangelen

For å vise tendensen tydeligere i forhold til hvithetsgrad og fargestyrke ser en tydelig ut fra registreringen av fasadefargene at en befinner seg i øverste hjørne av NCS-triangelen. Det vil si at mørkhetsgraden er liten og kulørtheten svak. Dette fører til tap av de ulike karakteristiske og arkitektoniske særpreg i det monokrome (ensfargede) gatebildet.

NY FARGEPALETT

Prosjektets hensikt er å skape en bevisstgjøring rundt det historiske perspektivet av fargebruk i gateløpet. Paletten viser et historisk polykrom (mangefarget) situasjon som er med på å fremheve arkitektoniske og karakteristiske særpreg til bebyggelsens ulike stilarter. Sammensetningen av den nye fargepaletten er ikke bare historisk betinget men vil også gi fargene en god harmonisk rytme.

↓ Ny fargepalett i Elvegaten

↑ Registrering ny fargepalett i NCS-triangelet

Paletten sprer seg i større grad nedover mørkhetsskalaen og forholder seg i en avdempet del av kulørthetsgraden. Den nye fargepaletten er utarbeidet på bakgrunn av funn i fargetrappundersøkelsene samt historiske bilder som gir en pekepinne på kontrastforhold.

Elvegaten

EKSISTERENDE FARGER

NYE FARGER

8

10

12

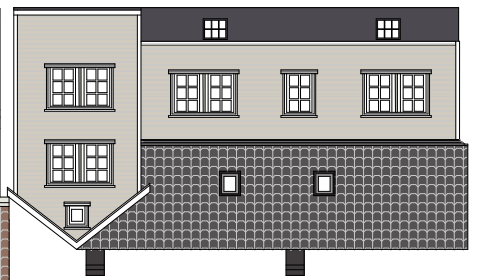
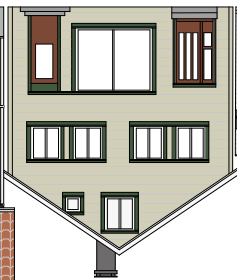
14

7

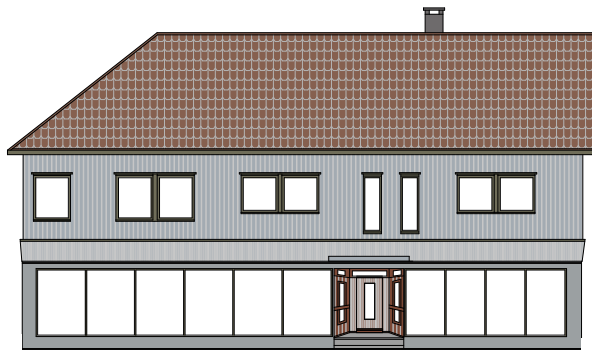
9

11

13

8

10

12

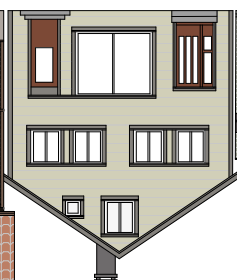
14

7

9

11

13

Elvegaten 10, 12 & 14

Anbefalinger: I dag oppleves fasadefargen på Elvegaten 10 blass og monoton i sammenheng med nabohus som har ulike hvitnyanser på fasaden. Mursokkelen i gråsort gjør at bygget oppleves fragmentert og lite helhetlig. Ut fra funn i fargetrappene fant vi tilbake til en opprinnelig gråblå panelfarge. Den gråblå panelfargen beholdes i fargeforslaget sammen med funn av en dyp grønn tone på gerikter og vindu. Mursokkel males i en dypere valør som harmoniserer med panelfargen for å gi en økt helhet og et mer harmonisk uttrykk. Eksisterende fasadefarge på Elvegaten 12 og 14 er i dag lik. Elvegaten 12 og 14 er i veilederen fargesatt

med blick på det originale uttrykket funnet i gamle foto samt på bakgrunn av stiltypiske farger. Byggene vil med dette forslaget fremheve sine karakteristiske trekk. Bygningskroppene har fått kontrasterende farger for å fremheve hvert enkelt hus. En blek gultone pryder Elvegaten 12 med gerikter malt i gråtone og vinduer malt i en varm brun tone, typisk for stilepoken. Rødtonen er introdusert på Elvegaten 14 for å skape en imøtekommende farge når en ankommer gaten. Gerikter i grønn tone og vindu malt i hvitnyanse skaper dybde til bygget.

Eksisterende forhold

10

Panel: 1505-G90Y
Gerikter: 6030-Y80R
Vindu: 6030-Y80R
Mur: 6500-N

12

Panel: 0804-Y10R
Gerikter: 0300-N
Vindu: 0300-N

14

Panel: S 2010-Y40R
Gerikter: S 4000-N
Vindu: S 6005-Y20R

Panel: S 5030-Y70R
Gerikter: S 4010-G50Y
Vindu: S 1005-Y10R

Fargetrapp
Elvegaten 10

Nå

NCS S 1505-G90Y

5

NCS S 1505-G90Y

4

NCS S 0907-G90Y

3

NCS S 0603-Y20R

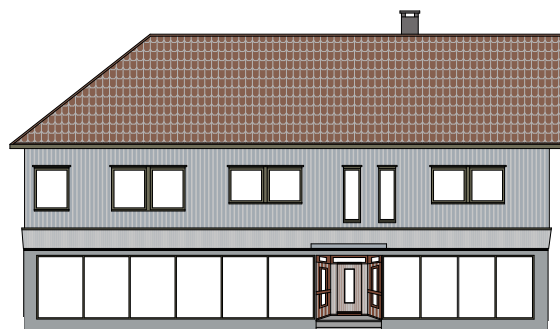
2

NCS S 2010-G40Y

1

NCS S 2005-R70B

Nytt forhold

Panel: S 3005-R80B
Gerikter: S 6010-G70Y
Vindu: S 6010-G70Y
Mur: 4502-B

Panel: S 2010-Y40R
Gerikter: S 4000-N
Vindu: S 6005-Y20R

Panel: S 5030-Y70R
Gerikter: S 4010-G50Y
Vindu: S 1005-Y10R

Elvegaten 6 & 8

Anbefalinger: Fargeundersøkelsene som er foretatt på elvegaten 6 viser et spredt fargebilde. Analysen av fargetrappene har vært utfordrende mtp å få tydelig frem de forskjellige malingslagene. Fargeforslaget tar ikke utgangspunkt i originalfarge da den vil bli for mørk for gateløpet i sin helhet. Beveger en seg et steg oppover i fargetrappen finner en fasadefargen som er tatt videre i fargeforslaget. Små justeringer av grønnntonen er gjort for å fremheve de karakteristiske trekk. Ved en mer omfattende rehabilitering av fasaden anbefales det å tilbakeføre originalvindu. For rådføring

kontaktes byantikvar. Elvegaten 8 har vært gjennom ombygging siden oppføring. Bygget har i dag en hvit fasadefarge som gjør at huset fremstår noe karakterløst. Det er foretatt fargeundersøkelser hvor det fremgår et sett med ulike farger som har preget bygget opp gjennom tidene. Fargeforslaget foreslår å bruke den originalfargen som best evner å skape en større dybde og dynamikk i fasadelivet. I følge historiske foto har bygget hatt en større kontrast mellom panelfarge og gerikter. Dette videreføres i den nye fargeplanen.

Eksisterende forhold

Panel: S 1505-Y40R
Gerikter: S 1505-Y40R
Vindu: S 1505-Y40R
Dør: 9000-N

Panel: 0300-N
Gerikter: 0500-N
Vindu: 0500-N

Fargetrapp
Elvegaten 6

Nå

NCS S 0300- N

6

NCS S 2030-Y10R

5

NCS S 3010-Y10R

4

NCS S 2010-B10G

3

NCS S 1502-B50G

2

NCS S 4010-G70Y

1 Original

NCS S 6005-G50Y

Fargetrapp
Elvegaten 8

Nå

NCS S 0300- N

4

NCS S 0502-Y50R

3

NCS S 1515-G40Y

2

NCS S 7010-R90B

Original

NCS S 1502-G

Nytt forhold

Panel: S 3010-G70Y
Gerikter: S 6005-G50Y
Vindu: S 4005-G50Y
Dør: S 6020-Y80R

Panel: S 1502-G
Gerikter: S 4005-Y50R
Vindu: S 7010-Y30R

Elvegaten 2 & 4

Anbefalinger: Eksisterende fasadefarge beholdes på Elvegaten 2. Dette på bakgrunn av gamle foto som viser en tydelighet i fargebruken fra oppføringen. Det anbefales å dempe bruk av logo da det i dag er forstyrrende for gateløpes helhet. Enklere bruk av logo vil også gjøre at bygget oppleves ryddigere. Eternittplatene på Elvegaten 4 er i dag i en hvittone. Dette beholdes i den nye

fargeforslaget. Geriktene får derimot en bruntone for å fremheve vinduene i fasadelivet og for å skape en tydeligere kombinasjon til vinduene i teak. Det anbefales å beholde vinduene og døren i teak. Vedlikehold av disse er derfor viktig. Eksisterende markiser bør erstattes av en mer nøytral solskjerming eller fjernes helt.

Eksisterende forhold

2

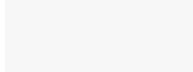
4

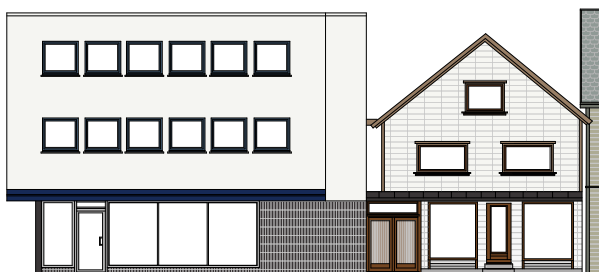
Panel: S 0502-Y
Gerikter: S 6010-R90B
Vindu: S 6010-R90B

Panel: S 0300-N
Gerikter: S 0300-N
Vindu: Tre
Dør: Tre

Nytt forhold

Panel: S 0502-Y
Gerikter: S 6010-R90B
Vindu: S 6010-R90B

Panel: S 0300-N
Gerikter: S 5020-Y50R
Vindu: Tre
Dør: Tre

Elvegaten 13 & 11

Anbefalinger: I følge gamle foto har Elvegaten 13 hatt en større kontrast mellom panelfarge og farge på gerikter og vindu. Fargetrappundersøkelsene viser at originalfargen reflekterer fargen som i dag er valgt på en god måte. Fasadefargen beholdes derfor i fargeforslaget. Det legges til en mørk sandfarge som er typisk for stilepoken senempire. Eksisterende fasadefarger på Elvegaten 11 fremstår med liten kontrast til nabobygget. Det anbefales en større kontrasterende fargebruk for å fremheve

arkitektoniske trekk og volummessige forskjeller ved bygningene. Grønntonen som er introdusert på Elvegaten 11 som vil harmonerer godt med de beige eternittplatene på Elvegaten 9. Gerikter er på begge hus i mørkere farger for å fremheve gerikter og vindu. Eksisterende markiser på Elvegaten 11 anbefales å fjernes for å bedre husets og gateløpets helhetsinntrykk. Det anbefales også at logobruk begrenses til et minimum.

Eksisterende forhold

Fargetrapp
Elvegaten 13

Nå

NCS S 2005-Y

4

NCS S 0502-Y

3

NCS S 1010-G90Y

2

NCS S 0603-Y40R

1

NCS S 1005-G90Y

Panel: S 2005-Y
Gerikter: S 0300-N
Vindu: S 0300-N
Mur: 3502-B

Panel: S 1002-Y
Gerikter: S 1002-Y
Vindu: S 1002-Y
Plater: 4010-Y30R

Nytt forhold

Panel: S 2005-Y
Gerikter: S 7005-Y50R
Vindu: S 0300-N
Mur: 5502-N

Panel: S 4010-G50Y
Gerikter: S 6010-G50Y
Vindu: S 7005-G50Y
Plater: 5005-G50Y

Elvegaten 9, 7 & 5

Anbefalinger: Elvegaten 9 beholdes med etanittplatenes farge, men en legger en endring på geriktfargen for å få en lettere overgang. Elvegaten 7 er fargesatt med blick på det originale uttrykket funnet i gamle foto og farge funnet gjentatte ganger i andre fargeundersøkelser. Den hvite panelfargen som brytter i rødt sammen med en dyp rød på gerikter, en hvitfarge på vinduene og en varmere farge på mur vil gjøre bygget mer helhetlig. Fargevalget vil også forsterke og fremheve det karakteristiske ved stilarten og ikke minst fremheve arkitektoniske detaljer på

en god måte. Elvegaten 5 fremstår i dag monoton og karakterløst. Den nye fargepaletten for bygget er en referanse fra tidstypiske fargebruk. Fargeskjemaet vil løfte frem byggets karakter og gi en varm atmosfære til gateløpet. Fargesettingen er i nær familiær slekt med nabobygget slik at de opptrer som en fargefamilie. Fasaden får en varm standtone som brytter mot rødt. Geriktene males i en dyp oker som harmoniserer godt med panelfargen og skaper god dynamikk dem imellom. Vinduene males i en mørkere sandfarge for å tilføre en større dybde i fasadelivet.

Eksisterende forhold

9

7

Etanitt: S 2010-Y10R
Gerikter: S 7020-G10Y
Vindu: S 0300-N

Panel: S 0500-N
Gerikter: S 0500-N
Vindu: S 0500-N, 1 etg stål.
Mur: S 3005-G50Y

5

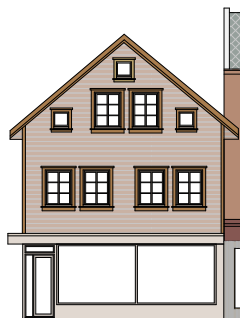
Panel: S 0500-N
Gerikter: S 0500-N
Vindu: S 0500-N

Nytt forhold

Etanitt: S 2010-Y10R
Gerikter: S 6005-Y20R
Vindu: S 0300-N

Panel: S 0603-Y40R
Gerikter: S 6010-Y40R
Vindu: S 0300-N
Mur: S 4005-Y50R

Panel: S 3010-Y50R
Gerikter: S 4030-Y30R
Vindu: S 7010-Y30R
Mur: S 2002-Y50R

Elvegaten 5, 3 & 1

Anbefalinger: Det anbefales nødvendige innslag av varme farger som har endel rødt i seg for å få til en god fargeklang i gateløpet. Fargesettingen av Elvegaten 5 og 3 bryter med overvekten av hvit i dagens palett og tilfører gode kontraster til grønntonene som pryder fasadene vis-à-vis. Elvegaten 3 har fått en mer avdempet gultone og tilhørende tidstypisk farge på gerikter. Dette for å fremheve det karakteristiske i fasaden. Ved å tilføre en mørkere

farge på gerikter og vannbord fremstår bygget mer tydelig i gateløpets helhet. Eksisterende fasadefarge på Elvegaten 1 er justert for å tillegge fargen en varmere fremtoning. Valg av fargesetting bygger på gamle foto etter ombygging av fasaden. En lys grønn-tone på vinduer skaper en subtil kontrast til fasadefargen uten å være et forstyrrende element. Det anbefales at logobruk minimeres til fordel for et ryddigere helhetlig inntrykk av gateløpet.

Eksisterende forhold

5

3

1

Mur: S 0300-N
Vindu: S7005-Y20R
1 etg. Trespiler

Panel: S 2040-Y20R
Gerikter: S 0300-N
Vindu: S 0300-N
Mur: 1002-Y

Panel: 1505-G90Y
Gerikter: 6030-Y80R
Vindu: 6030-Y80R
Mur: 6500-N

Nytt forhold

Mur: S 4020-Y50R
Vindu: S 6010-Y70R
1 etg. Trespiler

Panel: S 2020-Y20R
Gerikter: S 7020-Y30R
Vindu: S 0300-N
Mur: S 2005-Y30R

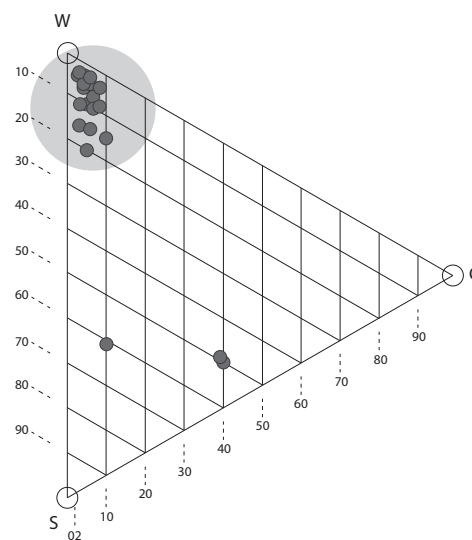
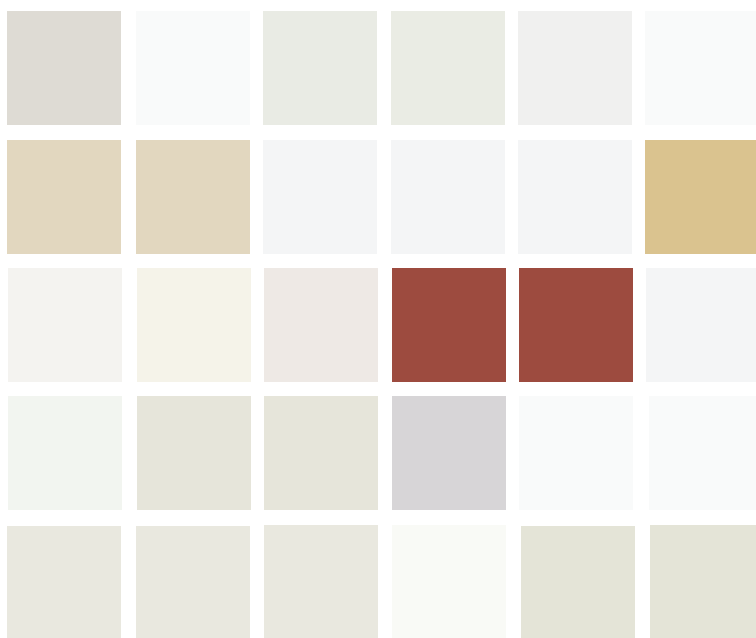
Mur: S 2005-Y20R
Gerikter: S 3005-G20Y
Vindu: S 3005-G20Y
Dør: S 7010-Y90R

Fargeforhold i Storgaten

EKSISTERENDE FARGEPALETT

Fargepaletten viser et tydelig bilde på fargeforholdet i Storgaten i dag. I likhet med Elvegaten er det en sterk dominanse av ulike nyanser av hvit. Helhetsinntrykket av gaten blir dermed generisk og speiler et monokromt (ensfarget) situasjon. De karakteristiske særtrekkene til de ulike stilartene frafaller når en generisk benytter seg utelukkende av hvitfargen. Gateløpets fargesammensetting oppleves som fragmentert og tilfeldig uten en klar tanke om en større helhet.

↓ Eksisterende fargepalett i Storgaten

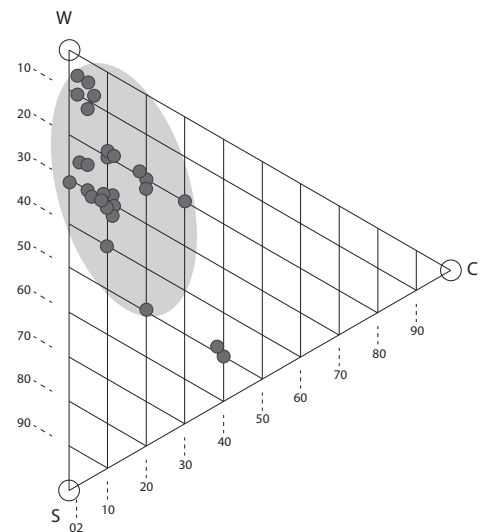
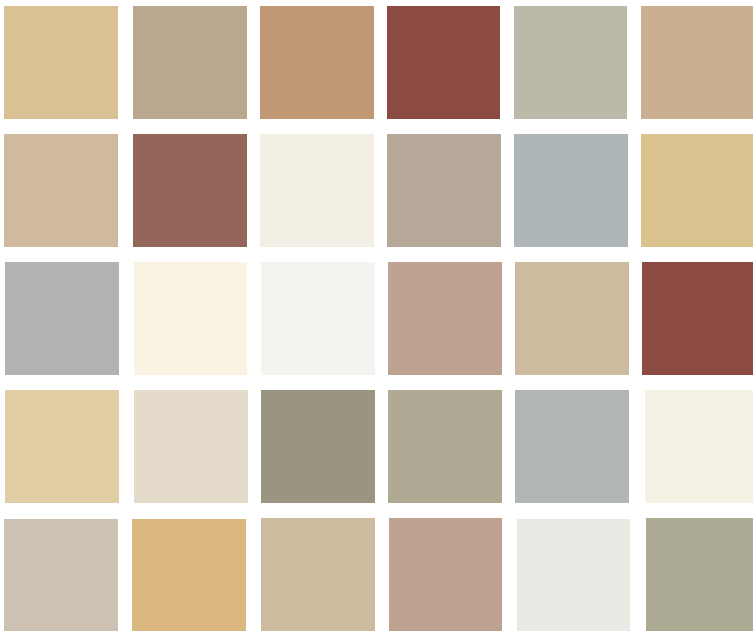
↑ Registrering av eksisterende fargepalett i NCS-triangelen

For å vise tendensen tydeligere i forhold til mørkhetsgrad og fargesterkhet ser en tydelig ut fra registreringen av fasadefargene at en befinner seg i øverste hjørne av NCS-triangelen. Det vil si at mørkhetsgraden er liten og kulørtheten svak. Noe som fører til tap av de ulike karakteristiske og arkitektoniske særpreg uteblir fra det monokrome gatebildet.

NY FARGEPALETT

Den nye fargepaletten har fokus på å fremheve de historiske fargene satt i et harmonisk system. Paletten forholder seg til en moderat fargesterkhhet slik de historiske fargene også gjorde. Det er innslag av noe sterkere kulørhet med jevne mellomrom for å få til en bedre harmonisk fargeklang i gateløpet som helhet.

↓ Ny fargepalett i Storgaten

↑ Registrering ny fargepalett i NCS-triangle

Paletten sprer seg i større grad nedover svarthetskalaen og forholder seg i en avdempet del av kulørhetsgraden. Den nye fargepaletten er utarbeidet på bakgrunn av fargetrappundersøkelser samt historiske bilder som gir en pekepinne på kontrastforhold.

Storgaten

EKSISTERENDE FARGER

39

37

35

42

40

36

NYE FARGER

39

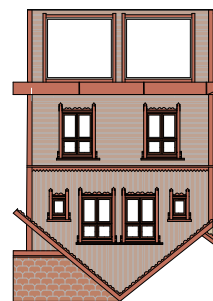
37

35

42

40

36

35B

33

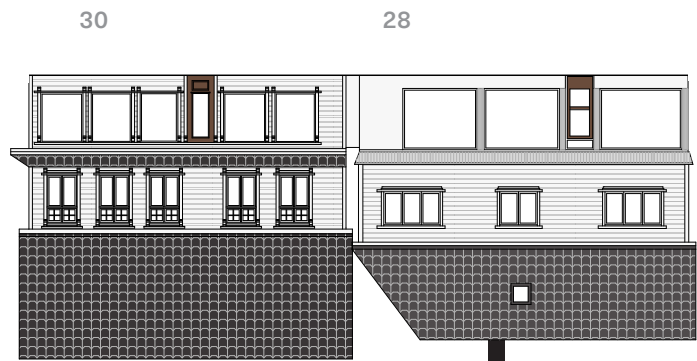
31

29

34

32

30

28

35B

33

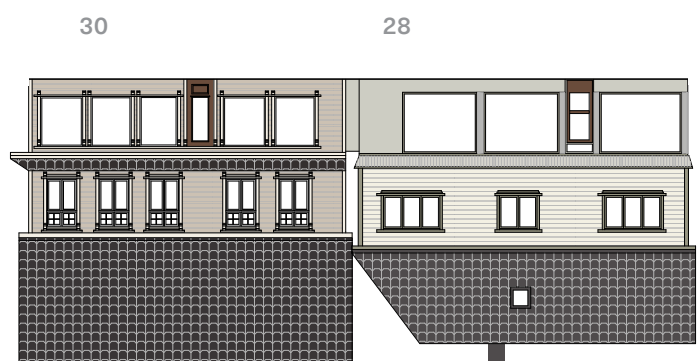
31

29

34

32

30

28

Storgaten

EKSISTERENDE
FARGER

27

23

21

8

26

24F

24D+E

22

NYE FARGER

27

23

21

8

26

24F

24D+E

22

Storgaten

33

19

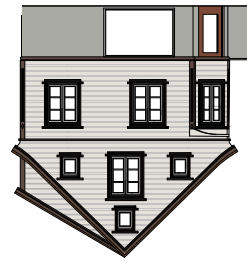
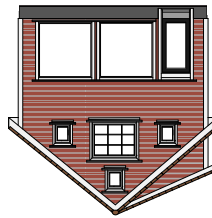
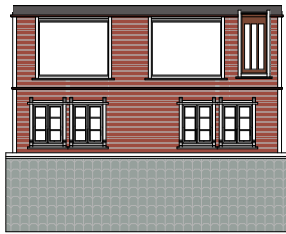
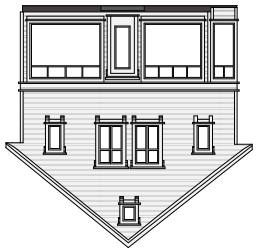
17

6

18

14B

14

19

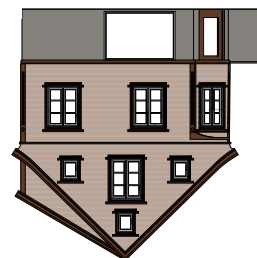
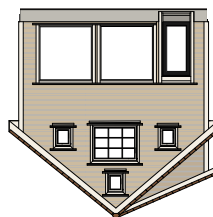
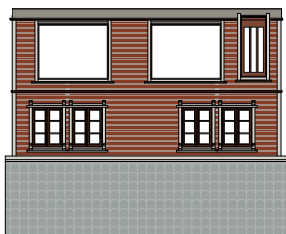
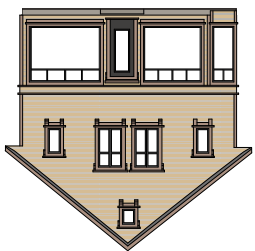
17

6

18

14B

14

Storgaten 39 & 37

Anbefalinger: Storgaten 39 er et viktig bygg i sveitserstil. Byggets størrelse tilsier at bygget tåler mer kulørhet. En blek øker er her introdusert med gule bruntoner på gerikter og vindu i tråd med stiltypisk fargesetting. Fargeskjemaets sammensetning fremhever de arkitektoniske trekkene, med resultat at bygget fremstår tyde-

ligere i gatebildet. Storgaten 37 fremstår i dag monotont og karakteristiske trekk forsvinner i det monokrome fasadelivet. Storgaten 37 vil, med foreslått sandfarge, tilføre en større balanse og likevekt i fasaderekken. Fargeskjema er avstemt i henhold til stiltypiske farger og fremhever bygget i sine omgivelser.

Eksisterende forhold

Panel : S 2005-Y20R
Gerikter: S 6020-Y90R
Vindu: S 0300-N

Panel : S 0300-N
Gerikter: S 0300-N
Vindu: S 6010-Y70R
Mur: S 4005-Y20R

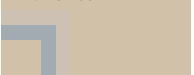
Nytt forhold

Panel : S 2020-Y20R
Gerikter: S 7005-Y80R
Vindu: S 4030-Y30R

Panel : S 2010-Y10R
Gerikter: S 2005-Y20R
Vindu: S 3005-R80B
Mur: S 4502-Y

Storgaten 35, 35B & 33

Anbefalinger: Storgaten 35 og 35B har i dag samme panelfarge. De tre bygningene fremstår i dag bleke, med en svak kontrast i hvitnyanser. Dette er uheldig siden husene flyter inn i hverandre til større volum og dermed mister sine karakteristiske dimensjoner. Storgaten 35B er rik på detaljer, noe som bør fremheves. Det er gjort fargeundersøkelser på både 35B og 33. Originalfarge

på Storgaten 35B beholdes ikke i fargeforslaget. Byggene foreslås stiltypiske farger, justert noe for å oppnå god dynamikk i fasaderekken. Hvert hus uttrykker tydelig sin dimensjon og stil gjennom fargebruken. Storgaten 33 er tilbakeført til originalfargen. Den varme grønn-tonen står i god kontrast til den dype rødfargen på Storgaten 35B.

Eksisterende forhold

Panel : S 1005-Y
Gerikter: S 1005-Y10R
Vindu: S 1005-Y10R

Panel : S 1005-Y
Gerikter: S 4040-Y80R
Vindu: S 4040-Y80R

Panel : S 0502-Y
Gerikter: S 0502-Y
Vindu: S 0502-Y

Fargetrapp
Storgaten 35B

Fargetrapp
Storgaten 33

Nå
S 1005-Y

Nå
S 0502-Y

2
S 0510-Y20R

6
S 1030-Y20R

1
S 3010-Y10R

5
S 1030-Y10R

4
S 2010-G70Y

3
S 2020-Y10R

2
S 3010-Y10R

1
S 3010-G80Y

Nytt forhold

Panel : S 3020-Y30R
Gerikter: S 0502-Y
Vindu: S 5010-Y70R

Panel : S 5040-Y80R
Gerikter: S 0502-Y
Vindu: S 6030-Y80R

Panel : S 3010-G80Y
Gerikter: S 4502-B
Vindu: S 0502-Y

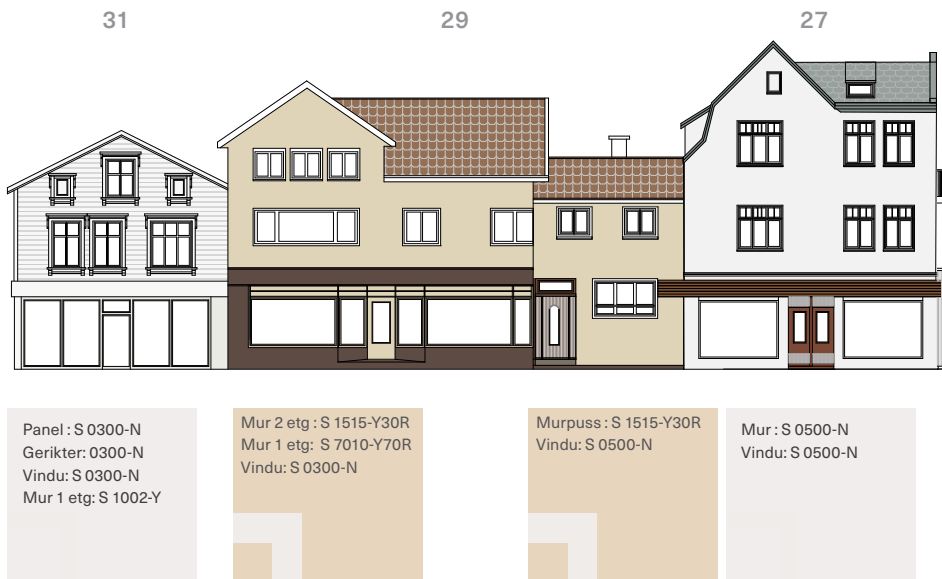

Storgaten 31, 29 & 27

Anbefalinger: I gatebildet utgjør disse husene en klynge og sees i sammenheng. Fargeforslaget har til hensikt å fremheve stiluttrykkene på de forskjellige husene, samtidig uttrykker fargeklangen et tydelig slektskap med en varm og harmonisk fremtoning. Storgaten 31 fremstår i dag blek og passiv, som resulterer i at husets karakteristiske trekk forsvinner. Forslagets palett av varmere sandfarger, tidstypiske for Sveitserstilen, gir huset mer fokus og tilstedeværelse. Storgaten 29 har en varmerer fremtoning, men er i overkant tung og dominerende. Dette skyldes i hovedsak en for mørk første

etasje og at de to husene er malt i samme farge. Ved å tilføre husets hovedfasade en varmere nyanse samtidig som husets første etasje får en lysere sandfarge, vil man oppnå en harmonisk vektbalanse i husets fasade og i klyngens fasaderekke. Det lille huset foreslås i en dyp rødtoner som fremhever huset og unngår at det forsvinner i en større generisk helhet. Storgaten 27 er i Jugendstil, med en høyreist og elegant fremtoning. Dette bør understrekes med stiltypisk fargebruk rundt vinduene og en noe varmere fasadefarge som støtter opp under fasaderekken harmoniske helhet.

Eksisterende forhold

Nytt forhold

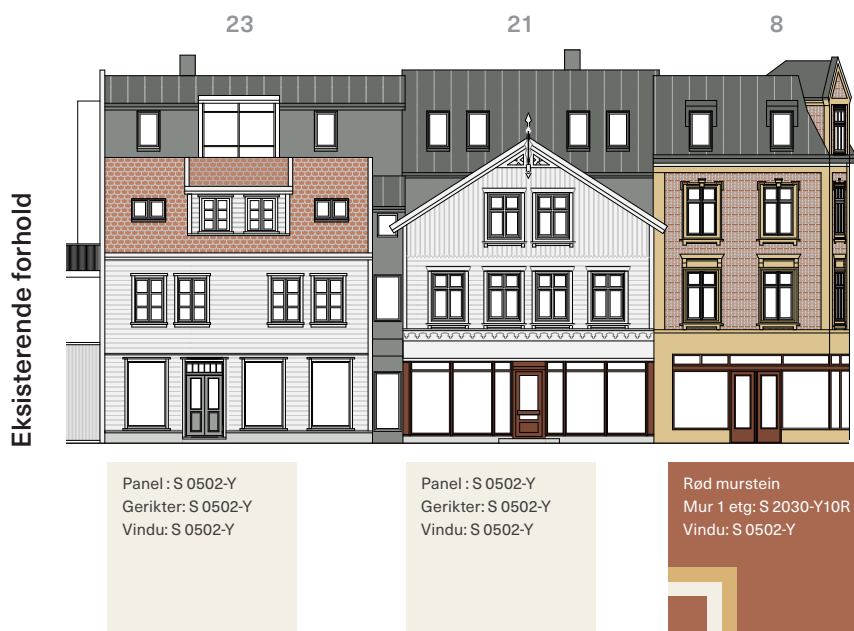

Storgaten 23, 21 & 8

Anbefalinger: I gatebildet utgjør disse husene en klynge og sees i en tydelig sammenheng. De store bygningsvolumene i bakkant av fasadene mot Storgaten resulterer i at klyngen kan oppleves som ett stort bygg. Dette er uheldig siden de alle tre husene mot gateløpet har karakteristiske uttrykk tidstypiske for sin stilepoke. Storgaten 23 er i stiluttrykk typisk for senempiren, og fremstår for blek. Huset forsvinner delvis i skyggen av det større bygningsvolumet i bakkant. Med utgangspunkt i Kirkegaten 8 og dette husets eksisterende farger og rødemurstein, søker fargeforslaget en hel-

hetlig palett der hvert av de tre husene fremstår med likevekt slik at de karakteristiske tids- og stiltypiske trekk kommer til syne. Bygningsvolumet i bakkant gjør at dette krever sterkere bruk av farge. Storgaten 21 er et av de største og tydeligste husene i gateløpet med utpreget Sveitserstil. Dagens hvite fasade skjuler dette, og stiluttrykket skiller seg for lite fra Storgaten 23. Forslagets mørkere gråblå farge vil fremheve den lekke og rike detaljeringen typisk for Sveitserstilen, og enda viktigere, gi gateløpet mer liv.

Storgaten 19 & 17

Anbefalinger: Storgaten 19 fremstår i dag noe blass med kombinasjonsstiler. Fargeplanen søker å fremheve stilarten i 1. etg og 2. etg slik at en tydelig leser fasaden som to forskjellige tidsepoker, men at de allikevel harmoniserer sammen. Den blåfiolette fargen funnet på Storgaten 19 blir tonet noe ned for å være bedre kombinasjonsdyktig med fargen på eternittplatene i 2. etg. Farge på gerikter er tilba-

keført til originalfargen, det samme gjelder dørfarge. Storgaten 17 er bevart slik det fremstår i dag. Fargene her er ønskelig å beholde. Bygningen tilføyer gateløpet og bybildet et frisk pust av tydelighet i stilretning fra denne epoken. Som en fin kontrast til trehusenes dimensjoner og rike detaljering, er de renere linjene på Strandgaten 17 synliggjort gjennom fargebruk.

Eksisterende forhold

2 etg: Etanittplater
1 etg: S 0502-Y
Gerikter: S 2500-N
Vindu: Trefarge

Mur: S 0505-Y20R
Mur 1.etg: S 2020-G50Y
Vindu: 0500-N

Fargetrapp
Storgaten 19

Nå

S 0502-Y

5

S 1005-Y

4

S 0505-Y

3

S 6010-G60Y

2

S 4010-R90B

1

S 1505-Y20R

Nytt forhold

2 etg: Etanitt plater
1 etg: S 4005-R80B
Gerikter: S 6020-Y70R
Dør: S 5040-Y40R

Mur: S 0505-Y20R
Mur 1.etg: S 2020-G50Y
Vindu: 0500-N

Storgaten 14, 14B, 18 & 6

Anbefalinger: Strandgaten 14 har en viktig posisjon i møtepunktet mellom to gater. Med en mer karakteristisk og lun farge, vil dette huset ytterligere bidra til å invitere inn i Storgaten. Storgaten 14B og 18 har i dag en noe karakterløs rød farge. I gateløpet fører dette til en passiv fragmentering og likegyldighet i uttrykket. Dette påvirker gatens daglige bruk. Fargeforslagets varmere farger bidrar på en bedre måte til å aktivisere husene og rommene mellom dem.

Totalt gir dette økt rytme og en bedre dynamisk helhet til gaten. Kirkegaten 6, med sin sentrale posisjon, er i dag for blek og passiv. Husets likegyldighet i kombinasjon med kjærlighetsløs gatemøblering og et generisk grått gategulv gjør stedet lite attraktivt. Det positive er at Kirkegaten 6, med en varmere fargebruk, vil bidra sterkt til aktivisering av dette gaterommet og på denne måten være en kraftig bidragsyter til økt aktivisering av byrommet.

Eksisterende forhold

14

Panel : S 1005-Y50R
Gerikter: S 7010-Y70R
Vindu: S 0500-N

14B

Panel : S 5040-Y80R
Gerikter: S 0500-N
Vindu: S 0500-N

18

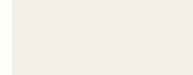
Panel : S 5040-Y80R
Gerikter: S 0500-N
Vindu: S 0500-N

6

Panel : S 0502-Y
Gerikter: S 0502-Y
Vindu: S 0502-Y

Nytt forhold

Panel : S 3010-Y50R
Gerikter: S 7020-Y50R
Vindu: S 1002-Y50R
Mur: S 5502-Y

Panel : S 2010-Y10R
Gerikter: S 0502-Y
Vindu: S 0502-Y

Panel : S 5040-Y80R
Gerikter: S 1502-Y
Vindu: S 0500-N

Panel : S 2020-Y10R
Gerikter: S 4010-Y50R
Vindu: S 6000-N

Storgaten 22, 24D, 24E & 24F

Anbefalinger: 24D, 24E og 24F fremstår i dag som en samlet langstrakt fasaderekke mot gateløpet. Det anbefales individuell farge-setting som tilfører gateløpet økt dynamisk rytme og fremhever bygningene individuelt. Den nye fargesettingen av Storgaten 24D,

24E og 24F ligger nær opptil eksisterende, men er justert opp med tanke på fargesterkhet/kulørthet. De grønne jordfargene støtter seg til de stiltypiske fargene. Begrensing av logo og reklame til et minimum vil være gunstig for gateløpets helhetsinntrykk.

22

24D+E

24F

Eksisterende forhold

Panel : S 0502-Y50R
Gerikter: S 0502-Y50R
Vindu: S 0502-Y50R

Panel : S 1005-Y10R
Gerikter: S 5010-G70Y
Vindu: S 0502-Y
Dør: S 8005-G50Y

Panel : S 1005-Y10R
Gerikter: S 5010-G70Y
Vindu: S 0502-Y
Dør: S 8005-G50Y

Nytt forhold

Panel : S 1005-Y10R
Gerikter: S 4005-Y50R
Vindu: S 4005-Y50R

Panel : S 4010-G70Y
Gerikter: S 6010-G70Y
Vindu: S 8005-G50Y
Dør: S 8005-G50Y

Panel : S 3010-G90Y
Gerikter: S 5010-G70Y
Vindu: S 0502-Y
Dør: S 8005-G50Y

Storgaten 26, 28 & 30

Anbefalinger: Eksisterende fasadefarger på Storgaten 26, 28 og 30 har svært lite kulørhet i seg og fremstår passive og bleke. Det er gjort en liten fargeundersøkelse av Storgaten 26 hvor det fremgår en fargesterk originalfarge. Denne beholdes ikke i fargeforslaget da den blir for fargesterk i relasjon til sine nærliggende nabobygg. Dagens eksisterende farge på Storgaten 26 blir justert i retning

mot en mer gråblå farge. Gerikter får en dypere kontrast enn dagens situasjon. Storgaten 28 blir i fargeplanen beholdt nokså nøytral, men en tillegger større uttrykk ved å fremheve gerikter/ listverk. Gateløpets helhet tåler små innslag som er mer nøytrale. Storgaten 30 har fått stiltypiske farger som gjør at bygningen fremstår mer tydelig i gateløpet.

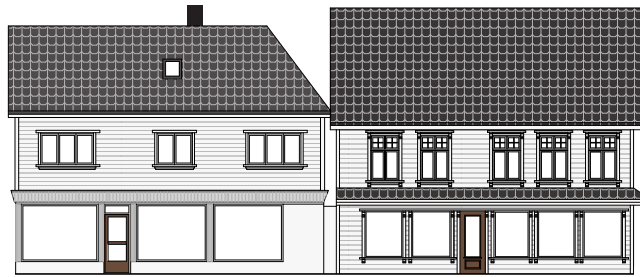
Eksisterende forhold

26

Panel : S 1502-R50B
Gerikter: S 2000-N
Vindu: S 2000-N

28

Panel : S 0300-N
Gerikter: S 0300-N
Vindu: S 0300-N
Mur: S 0502-G50Y

30

Panel : S 0300-N
Gerikter: S 0300-N
Vindu: S 0300-N

Fargetrapp
Storgaten 26

Nå

S 1502-R50B

4

S 1500-N

3

S 2002-Y

2

S 0505-Y

1

S 3040-Y10R

Nytt forhold

Panel: S 2502-G
Gerikter: S 4502-G
Vindu: S 4502-G

Panel: S 0502-Y
Gerikter: S 4005-G80Y
Vindu: S 4005-G80Y

Panel: S 2005-Y20R
Gerikter: S 0502-Y
Vindu: S 0502-Y

Storgaten 32, 34 & 36

Anbefalinger: Storgaten 32, 34 og 36 har i dag samme farge. Dette fører til en generalisering av en viktig fasaderekke og er uheldig for hvert enkelt hus'særtrekk og for gateløpets helhet. Det anbefales en fargesetting som skiller husene fra hverandre, men allikevel etablerer et tydelig slektskap. Dagens fargesetting er tydelig i relasjon til butikken som drives på gateplan.

Foreslått grep gjør at fargeidentiteten til butikken fortsatt kan oppretholdes, men nå med et større mangfold i uttrykket. Forslaget resulterer også i en langt større kvalitet mot gateløpet enn dagens generiske situasjon evner. Fargeforslaget binder sammen gatepartiet ved å ligge nær hverandre i fargesirkelen.

Eksisterende forhold

Nytt forhold

Storgaten 40 & 42

Anbefalinger: Eksisterende fasadefarge på disse to husene er i dag den samme. Det anbefales større kontraster på fasadefargene for å fremheve bygningenes form, dimensjon og stiluttrykk. Storgaten 42 er et viktig bygg da det er et av de første husene man møter når man ankommer Storgaten fra øst. Fargevalg er gjort på bakgrunn av funn i fargeundersøkelsen. Det anbefales å bruke originalfarge som er funnet. Dette er farger som tydelig understreker husets

sveitserstil. Fargeplanen for Storgaten 42 gir liv til fasaden og differensierer bygningen fra nabobygget. Storgaten 42 har også rik detaljering som en fargesetter for å fremheve dem. Storgaten 40 anbefales å holde relativt nøytral for å sikre god dynamikk mellom de ulike bygningene i gateløpet. Det anbefales å minimere logobruk og bytte ut markiser med mer nøytrale eller fjerne dem helt.

Eksisterende forhold

40

42

Panel: S 1005-G80Y
Gerikter: S 1005-G80Y
Vindu: S 1005-G80Y

Panel: S 1005-G80Y
Gerikter: S 1005-G80Y
Vindu: S 1005-G80Y
Dør: S 5040-Y90R

Fargetrapp
Storgaten 42

Nå

S 1005-G80Y

4

S 3020-Y

3

S 1020-Y

2

S 5010-G70Y

1

S 3010-G70Y

Nytt forhold

Panel: S 1002-Y
Gerikter: S 6020-Y90R
Vindu: S 6020-Y90R

Panel: S 3010-G70Y
Gerikter: S 2502-G
Vindu: S 7005-Y20R
Dør: S 5040-Y90R

Råd og veiledning

Den viktigste forutsetningene for den bevaringsverdige bebyggelsen i Egersund er at bygningene brukes og får et jevnt vedlikehold. Store skipertak i form av skifte av kledning, etterisolering av vegger og tak, medfører dessverre tap av viktige historiske kilder. Jevnt vedlikehold, hvor bare det som er ødelagt skiftes ut, er med på å dokumentere byggeskikken gjennom materialvalg og utførelse helt ned til de ulike fargepigmentene.

Hos fargeforhandleren vil du få gode råd om valg av maling basert på hva som er brukt tidligere og ut fra dine behov. De historiske fargene kommer til sin rett ved bruk av linoljemaling i trehusbebyggelsen. Malingslagene med linolje vil skille seg ut fra nyere malingslag av plast eller olje. Det er mange fordeler ved bruk av linoljemaling, den beskytter treverket godt og er diffusjonsåpen.

Ta kontakt med Byantikvar i Egersund, Dalane folkemuseum eller Rogaland fylkeskommune for råd og tips om historiske farger.

For mer info se:

Bygg og bevar

→ www.byggogbevar.no

«Gode råd»-hefter fra Riksantikvaren

→ www.ra.no

De klassiske stilarter i arkitekturen har tradisjoner for fargesetting av fasaden som helhet, samt listverk, detaljer, vinduer og dører. Ved rehabilitering bør man følge disse prinsippene så langt som mulig. Et godt råd er å prøve ut fargen på fasaden i riktig lys, da den ofte skifter karakter i ulik belysning og fra stor til liten skala. En gylden regel er at fargen blir lysere og noe mer fargesterk når den males opp på en fasade utendørs, samtidig som himmelretning, lys og skygge vil påvirke fargen.

Oppsummering:

For å fremheve karakteristiske trekk ved stilepoken bør husets fargevalg følge fargene for epoken (i fargeforslaget er dette tatt sterkt i betraktning hvor en søker å utdype de historiske fargene)

- Ta vare på originalt treverk
- Reparer fremfor å bytte ut
- Bruk gjerne linoljemaling

Fargetrapper

Fargeundersøkelsene i veilederen ble utført ved hjelp av fargetrapper. En fargetrapp er lagvis avdekking av alle malingslag fra huset ble malt første gang fram til dagens situasjon. Helst bør slike trapper plasseres på forskjellige deler av huset, både på vegger, dør og belistning. Fortrinnsvis bør det tas prøver mellom gerikt og vegg eller gerikt og dør, osv. for å finne ut hvilke farger som hører sammen. Redskaper som brukes i en slik undersøkelse er skalpell eller egnet kniv, malingsfjerner og evt. lupe for tyding av fargelagene.

Malingslag fjernes gradvis, og hvert lag blir stående med et lite felt. På enkelte hus kan det finnes svært mange lag, på andre noen få.

Selve malingsfjerningen er noe mange kan klare, men tydingen krever som regel fagkunnskap, da det kan være vanskelig å skille mellom de enkelte fargelag, grunninger osv. En fagperson vil kunne kombinere opplysninger om husets historie, kunnskap om fargetrender og malingstyper over tid med de funn som er gjort og plassere fargelagene i henhold til et referansesystem, som f.eks. NCS-systemet.

Kommunale planer

I Egersund sentrum er store deler av trehusbebyggelsen regulert til spesialområde-bevaring i gjeldende reguleringsplan. Dette innebærer at fasadene på bygningene må bevares. Endring av fasadene ved å skifte vinduer, kledning eller takstein forutsetter dermed søknad og tillatelse fra bygningsmyndigheten i kommunen.

Egersund sentrum inngår i Riksantikvarens NB-registeret. Dette er en oversikt over viktige byområder som er av nasjonal interesse.

Riksantikvaren har utarbeidet en egen bystrategi som veileder for forvaltning av slike byområder.

- I byene er fasader mot gatene «veggene» i bybildet. Opplevelsesverdiene som er knyttet til de historiske bymiljøene og gateløpene, skal vektlegges, ivaretas og videreføres ved nye tiltak.

Utdrag fra Riksantikvarens bystrategi:

Ved tilbakeføring av husfarge tilbake til originalfarge, eller stilhistorisk riktig fargebruk, vil det være tilstrekkelig med avklaring på fargevalget sammen med byantikvar eller Rogaland fylkeskommune.

Reguleringsplaner:

For valgt område gjelder – Reguleringsplan for Egersund sentrum, vedtatt av kommunestyret 12.10.2009. for øvrig sentrumsområde – Reguleringsplan for deler av Egersund sentrum, vedtatt av kommunestyret 18.01.1991.

Kommunen skal i alle byggesaker se til at historisk, kulturell og estetisk verdi blir ivaretatt i plan- og byggesaker – Plan og bygningslovens §29 og §2-1.

Vanligvis trengs det ikke å be om lov til å male huset sitt i en annen farge, men i den bevaringsverdige trehusbebyggelsen har fargevalget en betydning.

I Egersund sentrum er store deler av trehusbebyggelsen regulert til spesialområdebevaring i gjeldende reguleringsplan. Dette innebærer at fasadene på bygningene må bevares.

Hvis man da vil endre fargen tilbake til originalfarge, eller stilhistorisk riktig fargebruk, så vil det i de fleste tilfeller være tilstrekkelig med avklaring på fargevalget sammen med byantikvar eller kulturminnemyndighet / Rogaland fylkeskommune.

Fargeforslaget som fremlegges i veilederen er i samråd med arkitekt, Byantikvar og Egersund Kommune som gir spesifikke fargekoder for historiske farger for bebyggelsen i Elvegaten og Storgaten.

Referanser

AKTUELL LITTERATUR

Drange, Aanensen og Brønne: *Gamle trehus – historikk, reparasjon og vedlikehold*.
Universitetsforlaget 3. utgave, 2011.

L'orange, Mette: *Farger i arkitekturen, byen, stedet, gata*.
Scandinavian Academic Press / Spartacus forlag, 2008.

Grude, Egil Harald; *Egersunds Historie*, bind 1.

AKTUELLE NETTSTEDER

Riksantikvarens infosider:
www.ra.no

Eigersund kommune:
www.eigersundkommune.no

Rogaland fylkeskommune:
www.rofy.no

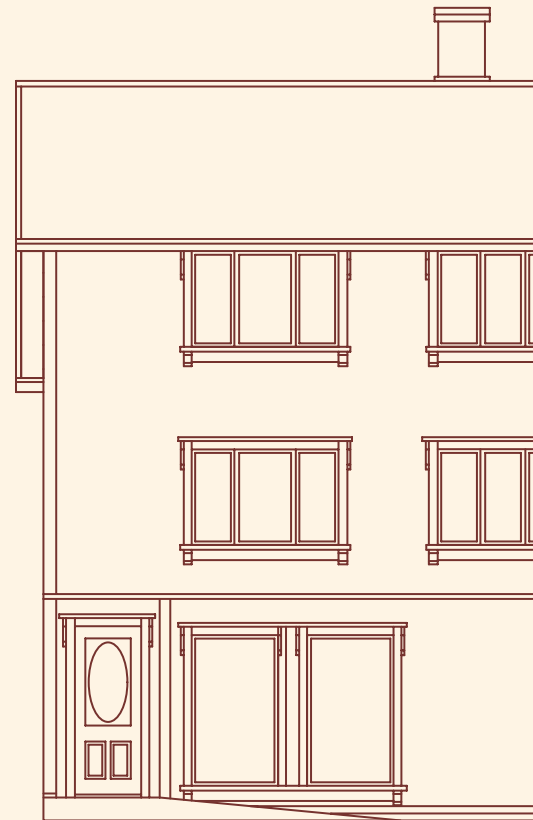
Bygg og bevar:
www.byggogbevar.no

FOTOGRAFI

Dalane folkemuseum
P.A Flack

Tips! Det er mange forhold som påvirker opplevelsen av en farge. Fargen endrer karakter når den blir malt opp i stor skala. Lag gjerne en oppstrøksprøve, der du maler et par bord to eller tre strøk. På den måten kan en gjøre små fargejusteringer og oppnå et bra resultat.

Denne fargeveilederen er først og fremst ment som en hjelp til eiere av eldre hus i Egersund sentrum, men henvender seg for øvrig til alle som er interessert i byen og byens bebyggelse. Veilederen viser stiltypisk fargesetting med utgangspunkt i funn fra fargeundersøkelser.

Eigersund kommune, 2018